

DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY

8. évfolyam
2023. november 21.

MEGOLDÓKULCS

KÓDSZÁM:

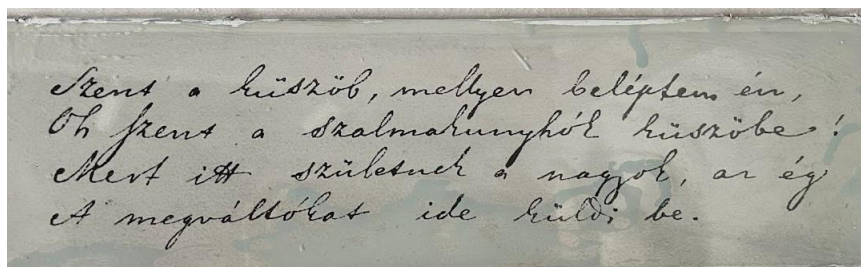

Kedves Nyolcadikos!

Magyarország 2023-ban ünnepli Petőfi Sándor 200. születésnapját. A bicentenáriumi évben versenyünk tematikáját is ez az évforduló határozza meg.

Egy látogató Kiskőrösön járt a Petőfi Szülőház és Emlékmúzeum épületében **(I.)**, majd elolvasta Milbacher Róbert *Legendahántás* c. könyvének Petőfiről szóló érdekességeit **(II.)**.

Figyelmesen olvasd végig Te is a szövegrészleteket, majd válaszolj a kérdésekre!

I.

Petőfi Sándor (1823-1849) szülőháza 1880 óta látogatható, az első magyar irodalmi emlékház, történelmi emlékhely. Az 1780-as években épült, hagyományos alföldi parasztházat Petrovics István, a költő édesapja bérelte 1822 és 1824 között.

A kiskőrösiek mindig a szívükön viselték a ház sorsát, 1861-ben márványtáblával megjelölték, ugyanebben az évben elkészítették a világ első köztéri Petőfi-szobrát, ami jelenleg is az udvaron áll.

Az 1890-es évektől kezdve folyamatosan gondozták a házat, az 1920-as években kiállítást rendeztek be az épületben, múzeumként 1951 óta működik.

A szülőházba nem lehet elfogultság nélkül belépni. A kis hajléknak különös atmoszférája van, a látogatók megérezhetnek, megtapasztalhatnak valami múltbéli, 19. századi kiskőrösi hangulatot.

A szülőház körül kialakított Petőfi-centrum látnivalói: *Petőfi Műfordítóinak Szoborparkja*, az életművet bemutató *emlékmúzeum*, a Petőfi ihlette kortárs alkotásokat összegyűjtő *képzőművészeti látványtár*, az interaktív *János Vitéz Látogatóközpont*, Magyarország egyetlen egész alakos *Szendrey Júlia-szobra*, valamint a házat felavató *Jókai Mór író mellszobra*.

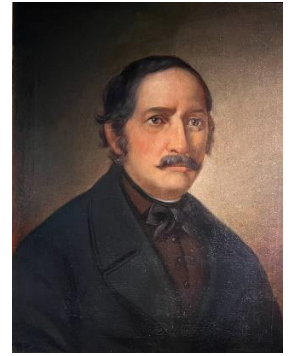

A költő szülei Maglódon találkoztak, ahol Hrúz Mária szolgálóként, Petrovics István mészárossegédként dolgozott. Mindketten 1791 augusztusában születtek, István a Pest-Pilis-Solt vármegyében fekvő Kartalon, Mária a Turóc vármegyei Necpálon.

1818-ban Aszódon kötöttek házasságot, majd Szabadszálláson, Kiskőrösön, Kiskunfélegyházán, Dunavecscén, Szalkszentmártonban, Dömsödön és Vácott béreltek kocsmát, mészárszéket, szőlőt, szántót, kaszálót. A dolgos, saját erejéből boldoguló család az 1838-as jeges dunai áradás és egy kezességvállalás¹ miatt elszegényedett.

Hrúz Mária az akkori szokásokhoz képest későn, házasságának ötödik évében szülte első fiát. A bába Leska Istvánné Lauschek Rebeka, az evangélikus lelkész özvegye volt. A gyenge gyermeket szinte azonnal megkeresztelték, a szertartást a kiskőrösi lelkész, Martiny Mihály végezte.

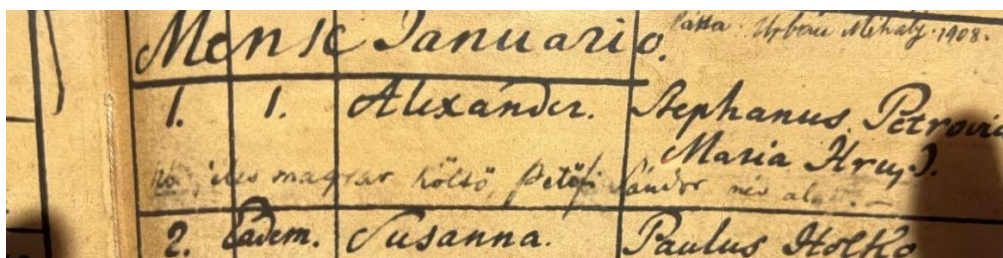
Érdekesség

Tudtad, hogy a Falu végén kurta kocsmák című Petőfi-versben szereplő „kurta kocsmák”, nem azt jelenti, hogy rövid vagy kicsi, hanem hogy illegális italkimérés? Petőfi apja mint a helyi kocsmáztatási jog bérlője éppen az ilyen kurta kocsmák ellen küzdött, hiszen rontották az üzletét.

A költő öccse, István 1825-ben született Szabadszálláson. Tehetséges lovas volt, francuául és németül tanult.

A kötelező polgári anyakönyvezés bevezetése előtt nem a születés, hanem a keresztelés dátumát rögzítették az egyházi anyakönyvek. A kiskőrösi evangélikus templomban őrzött *matrikula*² szerint a költőt Alexander néven 1823. január 1-jén keresztelték. A hiedelem szerint az újkor születettek kiemelkedő képességű, kivételes tehetségű szerencsegyermek.

Az 1850-es évektől születési helyével kapcsolatban többféle vélemény kapott szárnyra. A véleménykülönbség abból adódik, hogy az iskolai okmányok, anyakönyvek, bizonyítványok és nyilvántartások egyszer a születési, máskor a származási vagy a lakhelyre kérdeztek rá.

Abban az esetben, amikor a locus natalisról, vagyis a születési helyről kellett nyilatkoznia a költőnek, minden esetben Kiskőröst jelölte meg.

¹ kötelezettségvállalás adósság megfizetéséért

² matrikula: Egy vidék vagy település népességének a nyilvántartása, amelyet régen a lelkészi hivatalban, ma a település polgármesteri hivatalában tartanak, és amelybe az újszülöttek, házasulók és elhunytak adatait írják be. Anyakönyv.

Petrovics István barna keményfából készült ládáját Hrúz Mária testvére készítette.

Petrovics István és felesége, Hrúz Mária 1821. november elején költöztek Kiskőrösre Hrúz Annával együtt. Hat kocsi szállította holmijukat Szabadszállásról, három évre bérelték ki a mézárszéket. Az ehhez tartozó szoba, konyha, kamra volt 1822 őszéig a lakhelyük, majd bérbe vették a ma már emlékházként funkcionáló ingatlant, ami Makovinyi Márton borbélymester tulajdonában állt. Petrovicsék választása nem véletlenül esett Kiskőrösre. Jól ismerték a helyi lelkészt, Martiny Mihályt, akinél korábban Hrúz Mária szolgált, és a Dinga házaspárt, akiket keresztkomának is felkértek. Hozzájárult ehhez, hogy az 1718-ban a földbirtokos Wattay család által újratelepített várost részben a Felvidékről érkező, szlovákul beszélő emberek lakták. A költő szülei is szlovák származásúak voltak, mindketten beszéltek magyarul.

II.

Hol is született Petőfi?

Homérosz³ óta minden valamirevaló, *kultikus*⁴ tisztelt író születési helyéért több város, község is vetélkedik. Petőfi születési helyének dicsőségéért is több alföldi település (Kiskőrös, Kiskunfélegyháza, Szabadszállás, Kunszentmiklós, Dunavecse, és hogy meglegyen a hét, önkényesen tegyük hozzá Kecskemétet és Aszódot is) versengett, sőt verseng mindmáig. [...] Félegyháza ugyanis a korban „színmagyarok”, vagyis kunok, azaz a 19. századi történettudat szerint a hunok leszármazottai által lakott helység, míg Kiskőrösön ugyanakkor többségében szlovákok laktak. Így aztán, aki abban érdekelt, hogy eltagadja Petőfi szlovák származását, mindent megtesz, hogy Félegyházát állítsa be a költő születésének helyszínéül, vagy éppen Szabadszállást (ahol előbb laktak a szülők, és ahol rokonok maradtak), de semmiképpen sem Kiskőröst. Viszont Petőfi kiskőrösi születésének ténye olyan dokumentumokon alapszik, amelyek cáfolhatatlannak tűnnek, szemben a többi helyre vonatkozó bizonytalan hitelességű vallomásokkal és emlékezésekkel. Például biztosan tudjuk, hogy a kis Sanyikát Kiskőrösön keresztelték 1823. január 1-jén, és mivel a család 1821. november 1. óta itt is lakott, nem valószínű az az 1850-es években lábra kapott híresztelés, hogy Szabadszállásról vitték volna Kiskőrösre keresztelni.

Ennek a máig tartó születéshely-vitának az egyik forrása egyébként maga Petőfi, aki az 1848 júniusában írt *Szülőföldemen* című verse alá odaírta, hogy Félegyháza, vagyis itt eltéveszthetetlenül Kiskunfélegyházát nevezi meg születési helyeként. Az ugyanabban a hónapban írott Kiskunság című versében pedig egyenesen ki is mondja: „Hova szívem, lelkem / mindig mindenholnan vissza-visszavágyott, / Újra láttam végre születésem földét, / A szép Kiskunságot!” Na, most akkor hogy is van ez?

³ A legnagyobb eposzköltő, Homéroszt az ókori görögök (Kr.e. 8. század) szinte szentként tisztelték.

⁴ kultúrához, valláshoz tartozó

Mennyire volt magyar Petőfi?

Petőfi magyar voltának megkérdőjelezhetősége abból a közismert tényből adódik, hogy édesanyja, Hruz Mária minden bizonnyal szlovák identitású volt, és valamelyest beszélt ugyan magyarul, de *akcentussal*⁵ és hibásan. Erre vonatkozóan az egyik leghitelesebb tanúnk – hiszen személyesen is ismerte a szülőket – Arany János, aki Petőfi 1848. május 5-i levele alá a következőket jegyezte fel utólag: „*anyja nem mindig ejtette tisztán a magyar szót, de folyvást [folyékonyan] beszélt.*” Egyszóval az kétségbevonhatatlan, hogy Petőfi *anyanyelve*⁶ a szlovák volt. No de mi a helyzet az apával, Petrovics Istvánnal? Itt is Arany tanúsága a mérvadó, aki az apával kapcsolatban ezt írja: „*atyja felföldi kiejtéssel, de jól beszélt magyarul.*” [...] Annyi azonban szinte biztosan állítható, hogy a szülők otthon szlovákul beszélgettek egymással, hiszen Hruz Mária biztosan jobban tudta ezt a nyelvet. Ugyanakkor az is biztos, hogy az öreg Petrovics fontosnak tartotta, hogy a fiai magyarul is megtanuljanak. [...] Petőfi apja szükségesnek tartotta az *asszimilálódást*⁷, a *többszínűséget*⁸ pedig magától értetődőnek tekintette, hiszen vállalkozóként, bérlőként elemi érdeke volt, hogy több nyelven is képes legyen üzletet kötni a természetes módon többszínű környezetben.

Beárnyékolhatta-e bármi Petőfi és Arany barátságát?

Már a híres barátság kezdete sem úgy alakult, ahogyan azt hinni szeretnénk. A történet szerint a Toldi megjelenése után Petőfi azonnal felismerte lelki társát Aranyban, híres episztolájával és levelével üdvözölte őt, és onnantól kezdve elszakíthatatlan barátok lettek. Csakhogy ismerünk olyan elbeszéléseket, amelyek szerint, amikor Petőfi meghallotta a Toldi sikerét, illetve, hogy annyira jónak találta a zsűri, hogy még a díjat is felemelte, lélekszakadva rontott be a Kisfaludy Társaságba, hogy elkérje a kéziratot, de nem a csodálat, hanem a féltékenység ösztönözte sietségre, hiszen nem várta, hogy feltűnjön valami ismeretlen zseni a semmiből, aki elhomályosíthatja az ő népköltői zsenialitását. Állítólag csak akkor nyugodott meg, amikor megtudta, hogy Arany már harmincéves, vagyis öregebb nála, így nem lehet valódi ellenfél.

A legutóbbi három szövegrészlet Milbacher Róbert könyvéből származik. A szerző 1971-ben született Kaposváron. A Pécsi Tudományegyetem oktatója.

---

⁵ kiejtés, kiejtésbeli sajátosság, hanghordozás

⁶ az a gyermekkorban elsajátított nyelv, amellyel a beszélő azonosul, hangzó változatát a legjobban ismeri, a legtöbbet használja

⁷ hasonulás, idomulás, alkalmazkodás, beolvadás

⁸ Szűkebb értelemben többszínűnek azt az embert nevezzük, aki több nyelven anyanyelvi vagy megközelítően anyanyelvi szinten beszél.

Szövegértési feladatok (40 pont)

1. Számozással állítsd időrendbe a Petőfi szülőházáról szóló állításokat!

3. A kiskőrösi emlékház már látogatható.
1. Felépült a ház.
2. A kiskőrösiek márványtáblával jelölték meg.
5. Már múzeumként működik.
4. Kiállítást rendeztek az épületben.

pont	5 pont
------	--------

2. Fogalmazd meg, mit jelentenek az alábbi – a szövegből kiemelt – kifejezések!

Egyéni megoldások.

- a) nem lehet elfogultság nélkül belépni: **részrehajló... stb.**
- b) különös atmoszférája van: **légkör, hangulat, környezet...**
- c) szíven viseli: **szívügyének tekinti...**

pont	3 pont
------	--------

3. Mennyi látnivaló található a szülői ház körüli Petőfi-centrumban? Karikázd be a helyes megoldás betűjelét!

A: 5   B: 4   **C: 6**   D: 3   E: 2

pont	0,5 pont
------	----------

4. Hogyan kapcsolhatók az alábbi helységnevek Petőfi Sándor szüleihez?

- a) Maglód: **itt találkoztak**
- b) Aszód: **itt kötöttek házasságot**

pont	1 pont
------	--------

5. Aláhúzással jelöld meg a felsorolt tevékenységek közül azt, amelyik NEM biztosította Petőfi szüleinek megélhetését!

kocsmabérlés   segédjegyzőség   húsfeldolgozás   gyümölcsstermesztés

pont	0,5 pont
------	----------

6. Hány éves volt Hrúz Mária Petőfi Sándor születésekor? Ne csak egy számot írd le, hogyan gondolkodtál! Minden segítséget megtalálsz a szövegben.

31 vagy 32

- 1791-ben született
- 1818-ban kötött házasságot, ekkor 27 éves
- házasságának ötödik évében szülte első fiát: $27+5=32$

vagy

- $1823-1791 = 32$

vagy

- 31, mivel 1823 januárjában az édesanya még nem töltötte be a 32. életévét, hiszen ő 1791 augusztusában született

pont	4 pont
------	--------

7. Házasodhattak-e a 19. században az evangélikus lelkészek? Dönts! Válaszodat a szöveg alapján bizonyítsd!

- a) Igen, mert **a bába Leska Istvánné Lauschek Rebeka, az evangélikus lelkész özvegye volt.**

pont	2 pont
------	--------

8. Milyen célt szolgál az anyakönyv? Hol található ma?

Egy vidék vagy település népességének a nyilvántartása, amelyet régen a lelkészi hivatalban, ma a település polgármesteri hivatalában tartanak, és amelybe az újszülöttek, házasulók és elhunytak adatait írják be. Anyakönyv.

pont	2 pont
------	--------

9. Mi a véleményed? Állíthatjuk-e azt, hogy Petőfi Sándor sorsa a népi hiedelemnek megfelelően alakult? Miért?

Egyéni megoldások. Igen, elismertség, hírnév...

pont	2 pont
------	--------

10. Honnan költözött Kiskőrösre Petrovics István és Hrúz Mária?

Szabadszállásról.

pont	1 pont
------	--------

11. Petőfi Sándor szüleinek választása nem véletlenül esett Kiskőrösre. Három nyomós érvet is felsorakoztat a szöveg emellett. Magyarázd meg, hogy Kiskőrös említett adottságai miért lehettek vonzóak a szülők számára!

Egyéni megoldások.

Adottság	Miért lehetett ez vonzó?
Jól ismerték a helyi lelkészt.	
A Dinga házaspárt felkérték keresztkomának.	
A várost szlovákul beszélő emberek lakták.	

pont	6 pont
------	--------

12. Hol is született Petőfi?

Születési helyével kapcsolatban többféle vélemény szárnyra kapott.

- a) Milyen magyarázatot talál erre az, aki a kiskőrösi emlékház tárlatát olvassa?

A véleménykülönbség abból adódik, hogy az iskolai okmányok, anyakönyvek, bizonyítványok és nyilvántartások egyszer a születési, máskor a származási vagy a lakhelyre kérdeztek rá.

- b) Milbacher Róbert szerint kik állítják be Kiskunfélegyházát Petőfi Sándor születésének helyszínéül?

Így aztán, aki abban érdekelt, hogy eltagadja Petőfi szlovák származását, mindent megtesz, hogy Félegyházát állítsa be a költő születésének helyszínéül.

- c) Húzz alá a szövegben két olyan tényt, amely cáfolhatatlanul bizonyítja Petőfi Sándor kiskőrösi születését, és ez az emlékház kiállításán is olvasható, ezzel együtt Milbacher Róbert is említi.

- d) Miért tehet maga Petőfi Sándor is arról, hogy születési helyéről még ma is vitáznak?

Ennek a máig tartó születéshely-vitának az egyik forrása egyébként maga Petőfi, aki az 1848 júniusában írt *Szülőföldemen* című verse alá odaírta, hogy Félegyháza, vagyis itt eltéveszthetetlenül Kiskunfélegyházát nevezi meg születési helyeként. Az ugyanabban a hónapban írott *Kiskunság* című versében pedig egyenesen ki is mondja: „Hova szívem, lelkem / mindig mindenholn vissza-visszavágyott, / Újra láttam végre születésem földét, / A szép Kiskunságot!”

pont	8 pont
------	--------

13. Fogalmazz meg röviden (2-3 mondat), milyen hasznát látta Petrovics István fia többnyelvűségének!

Egyéni megoldások.

pont	2 pont
------	--------

14. Véleményed szerint igaz barátság az, amelyet beárnyékol a féltékenység? Érvelj a válaszod mellett!

Egyéni megoldások.

pont	3 pont
------	--------

Szövegértés összesen:

pont	40 pont
------	---------

Helyesírási és nyelvtani feladatok (40 pont)

Válaszolj az alábbi kérdésekre!

	Kérdés	Válasz
1.	Miért nem teszünk pontot az évszám után ebben a példában: 1880 óta	Az évszámot névutó követi.
2.	Szerkezete szerint milyen szó? emlékház	Összetett szó.
3.	Milyen toldalékok szerepelnek a szóban? házasságot	képző és tárgyrag
4.	Mi az oka a különírásnak ebben a példában? rendeztek be	Az igekötő az igéje után áll.
5.	Határozd meg a szófaját! belépni	főnévi igenév
6.	Milyen toldalék szerepel a szóban? kiskőrösi	képző, melléknévképző
7.	A tulajdonnevek mely csoportjába tartozik? Magyarország	földrajzi név
8.	Miért nincs kötőjel a következő példában? Turóc vármegyei	közigazgatási terület neve
9.	Hogyan írhatjuk még helyesen? 1-jén	1-én
10.	Melyik helyesírási alapelvhez kapcsolnád a szót? borbélymester	hagyomány elve
11.	A betűrendbe sorolás szabályai szerint melyik település neve áll az első helyen? Kiskőrös - Kiskunfélegyháza	Kiskőrös
12.	Milyen hangrendű a település neve? Dunavecse	vegyes hangrendű
13.	A mássalhangzók törvényei közül melyikre találsz példát a szóban? tehetség	összeolvadás

14.	Mi a szófaja az aláhúzott szónak? <u>beszélő emberek</u>	folyamatos melléknévi igenév
15.	Szótagolva írd le! keresztkomának	ke-reszt-ko-má-nak

pont	16 pont
------	---------

2. Elemezd az alábbi mondatot! Aláhúzással jelöld a mondatrészeket!

A szülőházba nem lehet elfogultság nélkül belépni.

Hely

Hállapot

pont	4 pont
------	--------

3. Elemezd a következő mondatot, majd oldd meg a feladatokat!

Petőfi Sándor szülei 1818-ban Aszódon kötöttek házasságot.

Írj példákat a meghatározásokra és válaszolj a kérdésekre!

- időhatározós szószerkezet: **1818-ban kötöttek**
- tárgyas szószerkezet: **házasságot kötöttek**
- birtokos jelzős szószerkezet: **Petőfi Sándor szülei**
- helyhatározós szószerkezet: **Aszódon kötöttek**
- Hány alárendelő szószerkezet van ebben a mondatban? **5**
- Mi a helyhatározó kifejezőeszköze? **ragos névszó**

pont	6 pont
------	--------

4. Javítsd ki az alábbi szöveg helyesírási hibáit! Jelöld aláhúzással a hibákat, majd írd a vonalra a helyes alakot!

Petőfi és Jókai 1841.-ben kezdődő barátságának az író Laborfalvi Rózával kötött házasága, illetve az aszt övező botrány vetett véget. A kortársakat ugyanis erőssen meg osztotta, hogy a huszonháromeves Jókait behálózta a nálánál nyolc évvel idősebb, ünnepest díva, akit állítólag Petőfi segédszínész kora óta nem szívelt. 1848 augusztus 13-án Jókaiék szűk baráti körben tartottak eggy eljegyzési ebédet, amelyre persze Petőfi is hivatalos volt, de ezt az alkalmat arra használta föl, hogy nyilvánosan le beszélje a frigről barátyát.

Javítás:

1841-ben, barátságának, író, házassága, azt, övező, erősen, megosztotta, huszonhárom éves, állítólag, 1848., egy lebeszélje, barátját

pont	14 pont
------	---------

Helyesírási és nyelvtani feladatok pontszáma:

pont	40 pont
------	---------

Összes pontszám:

pont	80 pont
------	---------

Készítette: Lévai Attila

Pécs, 2023. november 3.

Források:

<https://petofimuzeum.hu/>

Milbacher Róbert: Legendahántás. Magvető, Bp., 2021